

Archeologienota Gent – Oudevest

Deel 2: verslag van resultaten

Davy Herremans

Goed in erfgoed
Adolf Baeyensstraat 134G
9040 Sint-Amandsberg
www.goedinerfgoed.be

Colofon

Projectcode 2017G59

Archeologienota Gent – Oudevest

Opdrachtgever

Frank Vandepitte

Oudevest 47

9000 gent

Uitvoerder

Goed in erfgoed Comm. V.

Adolf Baeyensstraat 134G

9040 Sint-Amandsberg

BTW BE 0669.484.003

© 2017 – Goed in erfgoed Comm. V.

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van Goed in erfgoed Comm. V.

Inhoud

H1 Bureauonderzoek	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Ligging.....	7
1.3 Archeologische voorkennis	7
1.4. Onderzoeksopdracht	8
1.4.1. Aanleiding vooronderzoek.....	8
1.4.2. Vraagstelling.....	8
1.4.3. Randvoorwaarden.....	8
1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen	11
1.5. Onderzoeksstrategie en -methode.....	16
1.5.1. Landschappelijke situering.....	16
1.5.2 Historisch-cartografische situering.....	17
1.5.3. Archeologische situering	18
2. Assessmentrapport.....	18
2.1. Methoden, technieken en criteria	18
2.2. Conservatie-assessment.....	18
2.3. Assessment van het onderzochte gebied	19
2.3.1. Landschappelijke situering	19
2.3.1.2. Geologie.....	21
2.3.1.2.Bodemtype.....	23
2.3.1.3. Bodemerosie.....	23
2.3.1.4. Bodemgebruik	23
2.3.2 Historisch-cartografische situering.....	25
2.3.3. Archeologische situering	32
2.3.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied.....	34
H2 Controleboringen	34
2.1. Aanleiding tot het plaatsen van de controleboringen.....	34

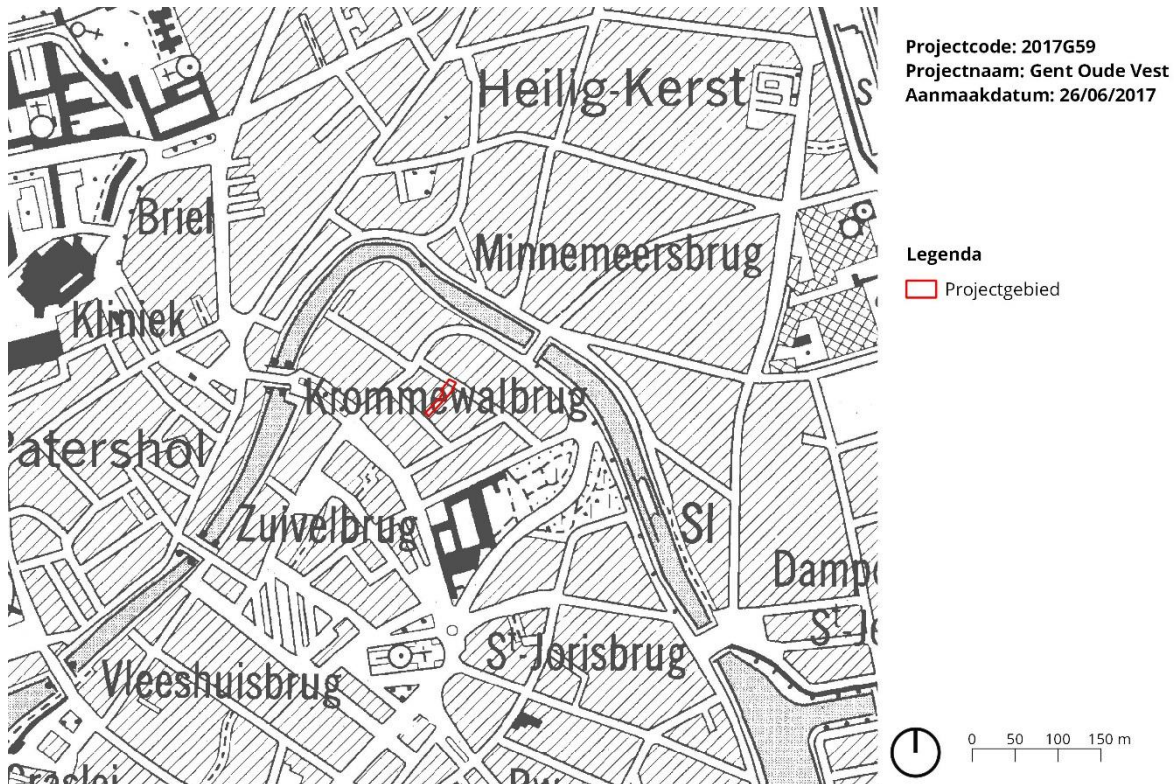
2.2 Boorbeschrijving	35
2.2.1. boring 1	36
2.2.2. boring 2	37
2.3 interpretatie	38
Synthese.....	38
Bibliografie	42
Lijst van figuren	44
Boorlijsten	46

H1 Bureauonderzoek

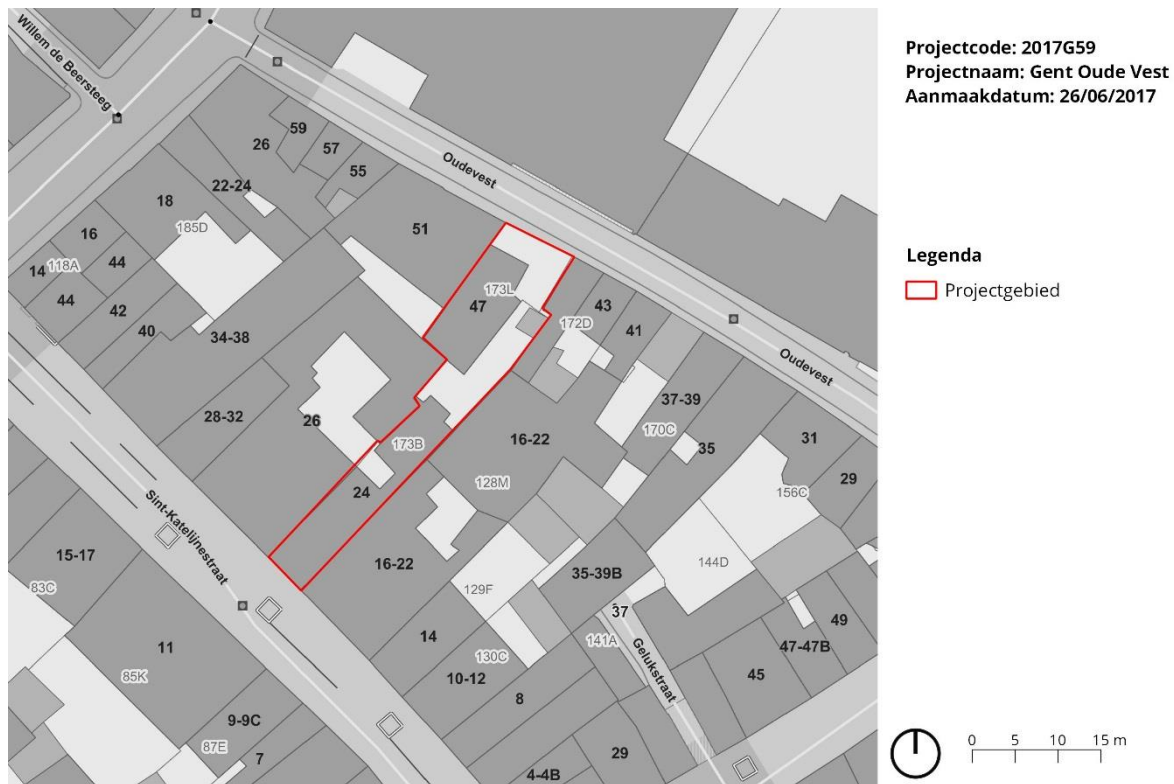
1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

- Initiatiefnemer: Frank Vandepitte, Sint-Katelijnestraat 24, 9000 gent
- Projectcode bureauonderzoek: 2017G59
- Sitecode: GE-OV-2017
- Nummer van het wettelijk depot of buitenlands equivalent hiervan: nvt
- Erkende archeoloog: Herremans Davy - OE/ERK/Archeoloog/2017/00166
- Locatie projectgebied: Oudevest 47, 9000 Gent; Sint-Katelijnestraat 24, 9000 Gent
- Bounding Box: xMin,yMin 3.72795,51.0591 : xMax,yMax 3.72845,51.0594
- Oppervlakte percelen: 349 m²
- Kadaster: Gent 2e afd. sectie B nr. 173/L/P0000; Gent 2e afd. sectie B nr. 173/B
- Termijn bureauonderzoek: 26/06/2017-10/06/2017
- Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed: Bureauonderzoek; controleboringen
- Onderdeel archeologische zone: ja
- Verstoorde zones: Er situeren zich verstoorde zones binnen het projectgebied. Er is geen aanduiding van gekarteerde zones waar geen archeologie meer te verwachten is.
- Topografische kaart: figuur 1
- Kadasterkaart: figuur 2
- Overzichtsplan archeologische zones versus gebieden waar geen archeologie wordt verwacht: figuur 3

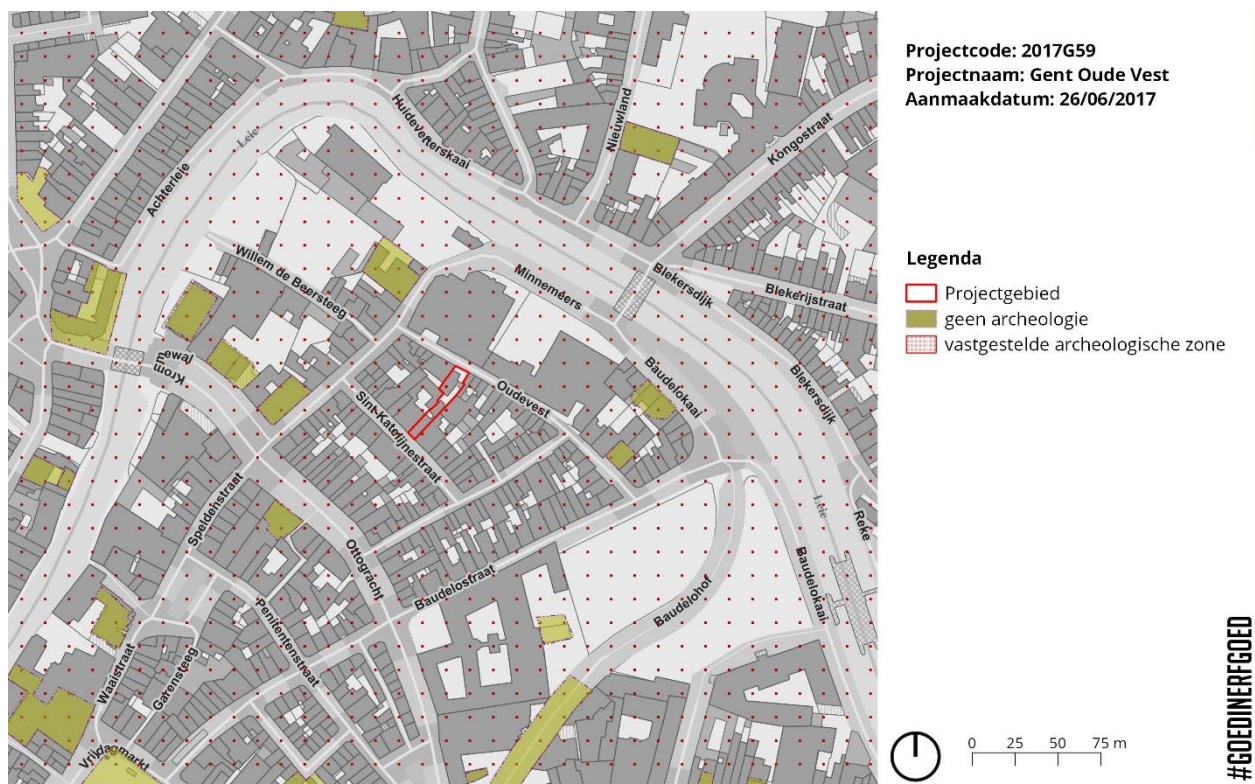
Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© geopunt)

Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© geopunt)

#GOEDINERFGOED

#GOEDINERFGOED

Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt en de grenzen van de archeologische zones (© geopunt)

1.2. Ligging

Het projectgebied situeert zich op grondgebied Gent, deelgemeente Gent. De terreinen bevinden zich in de archeologische zone 'Historische stadskern van Gent, meer bepaald langs de Oudevest 47, 9000. Het projectgebied omvat twee percelen gekend bij het kadaster onder het nummer: Gent 2e afd. sectie B nr. 173/L/P0000; Gent 2e afd. sectie B nr. 173/B. De terreinen zijn vandaag grotendeels bebouwd en/of verhard.

1.3 Archeologische voorkennis

Het projectgebied maakt deel uit van een vastgestelde archeologische zone en omvat geen zones waar geen archeologie te verwachten valt (Figuur 3). Binnen het projectgebied werden geen archeologische waarnemingen gedaan. In de omgeving werden een aantal archeologische vindplaatsen vastgesteld die werden opgenomen in de CAI (zie infra).

1.4. Onderzoeksoopdracht

1.4.1. Aanleiding vooronderzoek

Particulier Frank Vandepitte plant een nieuwbouw langs de Oudevest 47, 9000 Gent waarvan de tuin uitgeeft op het pand langs de Sint-Katelijnestraat 24. De totale oppervlakte van de percelen betreft 349 m² (>300m²) en meer dan 100m² wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht gezien het projectgebied zich in een vastgestelde archeologische zone bevindt.

1.4.2. Vraagstelling

Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied op basis van historisch-cartografische bronnen en gepubliceerde archeologische en landschappelijke data. Op deze manier wordt nagegaan (i) of verdere maatregelen in het kader van archeologisch (voor)onderzoek nodig zijn en (ii) welke dimensie die aannemen.

Het bureauonderzoek start vanuit volgende vraagstelling :

- Wat is op basis van de bestaande bronnen het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de bodem en eventuele archeologische site(s)?
- Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?
- Biedt het projectgebied een potentieel op kennisvermeerdering?
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

1.4.3. Randvoorwaarden

Deze archeologienota beperkt zich tot een bureauonderzoek. Verder vooronderzoek met of zonder ingreep op de bodem kon niet worden georganiseerd voorafgaand aan de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning omwille van praktische en juridische redenen: momenteel zijn de gronden in grote mate bebouwd en verhard. De terreinen zijn dus niet te onderzoeken voorafgaand aan de sloop. De sloop wordt samen met de geplande werken vergund.

Het bureauonderzoek beperkt zich tot gepubliceerde of tenminste toegankelijk bronnen.

Figuur 4: zicht op bestaande woning met voortuin en ruïne eenlagig huisje in gebruik als tuintje en opslagplaats

Figuur 5: binnenzicht huidige woning. Betonnen palen behoren tot het 20ste eeuwse betonskelet

Figuur 6: werkruimten in achterste zone van benedenverdieping huis. Betonpijlers behoren tot het 20ste eeuwse betonskelet

Figuur 7: de bestaande woning vanuit de tuin met verhard pad en achteraan ruïne eenlagig huis. Het opgaand metselwerk is 19de of vroeg 20ste eeuwse met typische baksteen en gevelankers

1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen

Particulier Frank Vandepitte plant een nieuwbouw langs de Oudevest 47, 9000 Gent waarvan de tuin uitgeeft op het pand langs de Sint-Katelijnestraat 24. De betrokken percelen zijn gekend bij het kadaster onder de nummers: Gent 2e afd. sectie B nr. 173/L/P0000; Gent 2e afd. sectie B nr. 173/B. De totale oppervlakte van de percelen betreft: 349 m².

Op perceel 173L bevindt zich momenteel een vervallen pand van vermoedelijk 19de eeuwse oorsprong. Het huis werd in de jaren 1950 grondig verbouwd om op het gelijkvloers een magazijn en werkruimten te creëren. Hierbij werden een groot aantal van de binnenmuren afgebroken en kwam er een betonnen skelet in de plaats op palen gefundeerd. Centraal in de ruimte bevindt zich een vloerdeksel. De voortuin langs de Oudevest is verhard met betonstenen.

Figuur 8: bestaande toestand volgens kadaster met hoogtemetingen vloerniveau en tuinniveau (© geopunt)

Op perceel 173B bevindt zich een 18de eeuws woonhuis dat niet geroerd wordt door de geplande werken. De tuin van dit pand strekt zich uit ten zuiden van perceel 173L en is grotendeels verhard met natuurstenen tegels.

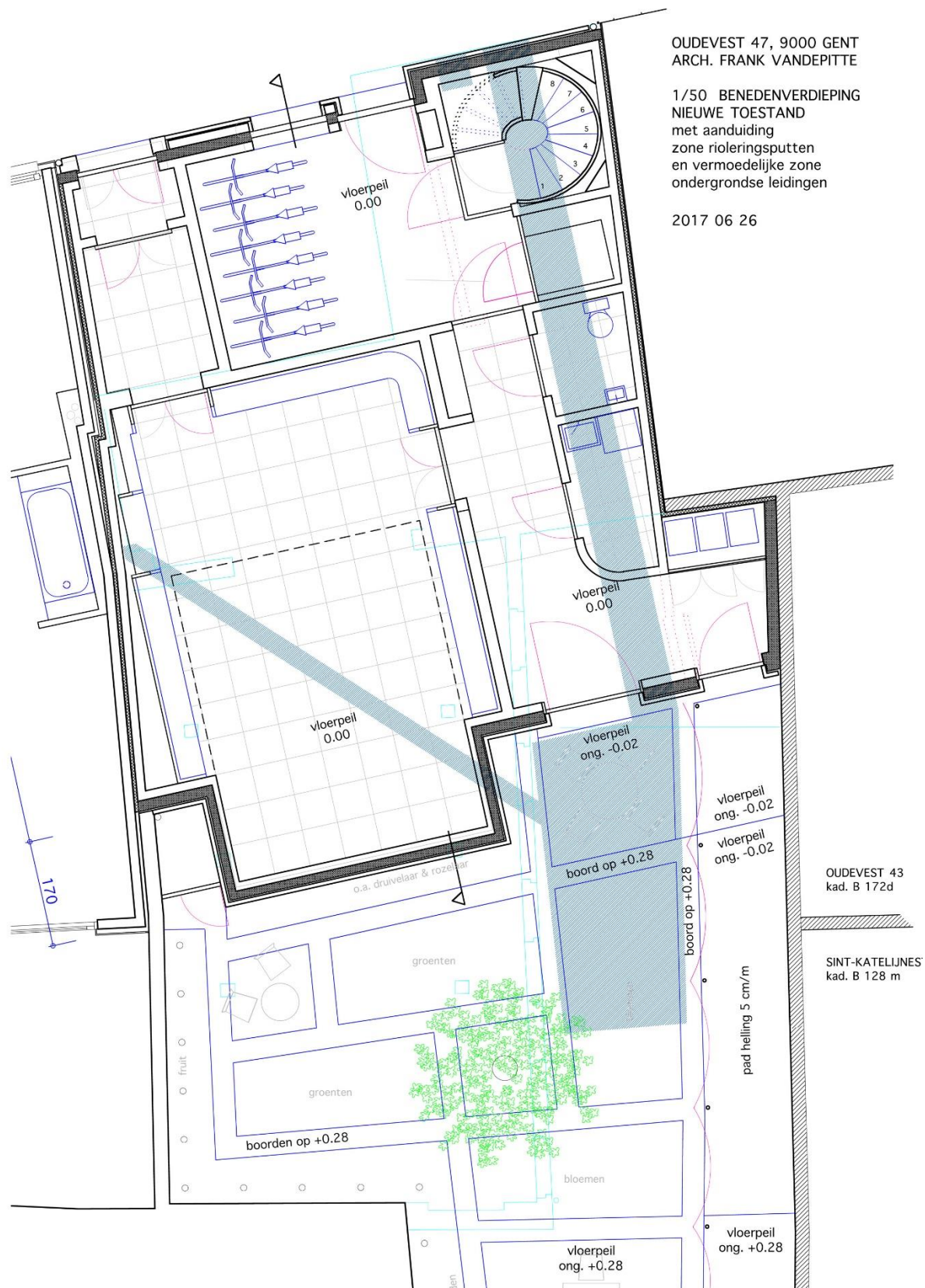
Achter de tuin van 173 B en naast het eigenlijke woonhuis van 173 L bevindt zich op datzelfde kadastrale perceel 173 L de ruïne van een eenlagig huisje, enkel rechtstreeks toegankelijk vanuit de Oudevest, en waarvan de ruimte de voorbije decennia gebruikt werd als tuintje en opslagplaats (informatie van Luc Devriese en het primitief kadaster doen vermoeden dat het hier gaat om een huisje ouder dan de negentiende eeuw). De vloer in het woonhuis langs de Oudevest ligt +/- 35 cm lager dan die in de Sint-Katelijnestraat omdat oorspronkelijk het terrein afliep richting Oudevest en Leie. Vandaag loopt de tuin omhoog richting Oudevest met een hoogteverschil tot +/- 40 cm. Het gaat om een recente ophoging (zie ook infra).

De hedendaagse kadasterkaart beeldt nog een vierkantje constructie af achteraan perceel 173 B. Het gaat om een afdakje in golfplaten dat reeds enkele jaren geleden werd afgebroken.

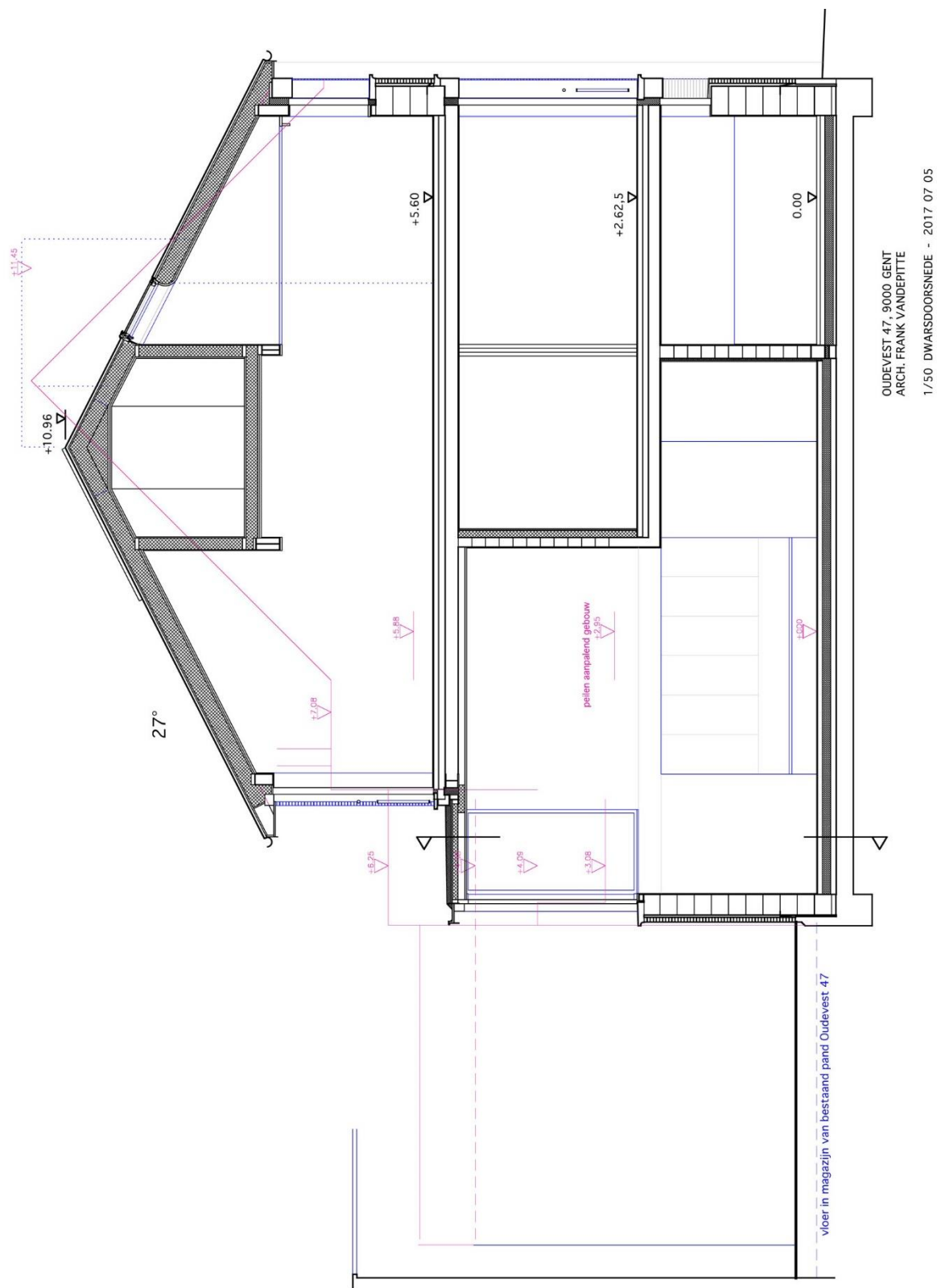
De nieuwe toestand betreft een nieuwbouw langs de Oudevest met een gelijkvloerse oppervlakte van 109 m². Het gelijkvloers wordt afgewerkt op het peil van de bestaande constructie zonder kelder. De nieuwbouw voorziet een vloer op volle grond met een pakketopbouw met een totale dikte van +/- 0,5 m met aan de buitenranden (onder voor- en achtergevel) een vorstrand (impact: +/- 0,5 m breedte en +/- 0,8 m diep). Afhankelijk van de stabiliteitsstudie wordt er gekozen voor een fundering op palen of op zinkputten. Omwille van technische uitvoerbaarheid en kost worden de sonderingen voor het stabiliteitsonderzoek pas uitgevoerd na afbraak van het bestaande pand.

Ter hoogte van de huidige tuin wordt een septische put van 2000 l (diameter 1,49 m, diepte 1,82 m) en een regenwatertank van 7500 l (diameter 2,36 m, diepte 2,15 m) voorzien. De nieuwe gescheiden waterafvoer loopt eveneens in de huidige tuin, parallel met het actuele pand op perceel 173l.

In de nieuwe toestand zal het maaiveld van de tuin worden verlaagd tot +/- 25 à 30 cm boven het afgewerkte vloerpeil van de Oudevest. Er worden een verbindingspad aangelegd tussen de panden langs de Oudevest en de Sint-Katelijnestraat langs de rechterscheidingsmuur (muur met Sint-Katelijnestraat 18 en Oudevest 43). Hier wordt over een oppervlakte van 22 m² een verharding voorzien met een opbouw van 0,25 m.

Figuur 10: inplantingszone riolering (© Frank Vandepitte)

Figuur 11: doorsnede van de geplande werken (© Frank Vandepitte)

1.5. Onderzoeksstrategie en -methode

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Herremans Davy, erkend bij erkenningsnummer OE/ERK/Archeoloog/2017/00166

De nota werd opgemaakt op PC met Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGIS). In die GIS werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en de website van de centraal archeologische inventaris (CAI).

Voor de diverse onderdelen van het assessment werden diverse bronnen gebruikt. Deze worden hieronder verder opgesomd en toegelicht. De bronnen en hun correcte bibliografische referentie zijn opgenomen in de bibliografie (§ 3) op het einde van dit verslag.

1.5.1. Landschappelijke situering

De basis voor de landschappelijke situering vormen de diverse cartografische bronnen, met name:

- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemkaart van België
- Potentiële Bodemerosie
- Bodembedekkingskaart
- DHMVII – DTM 1m kaartblad 22
- Topografische Kaart van België 1:10 000, kaartblad 22. Gent

Bij het consulteren van dit kaartmateriaal werd gebruik gemaakt van volgende tekstuele toelichtingen:

- De Moor G. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 22 Gent (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. & De Moor G. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 22. Gent (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

- Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

Deze bronnen, zowel cartografisch als tekstueel, werden gebruikt omdat ze direct relevant waren ten aanzien van de uiteenlopende inhoudelijke aspecten (geologie, bodemkunde, bodemerosie, bodemgebruik, hydrografie en geomorfologie) en van de landschappelijke situering in de assessment.

1.5.2 Historisch-cartografische situering

Volgend kaartmateriaal werd aangewend bij de historisch-cartografische situering van het projectgebied:

- Stadszicht, 1534, anoniem
- Stedenatlas van de Lage Landen, ca. 1556, J. Van Deventer
- Kaart van Gent, 1617, J. Horenbault
- Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège ...1745-1748, J. Villaret
- Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, 1771-1778, J.J. F. graaf de Ferraris
- Atlas der buurtwegen, 1843-1845
- Cartes topographiques de la Belgique, 1846-1854, P. Vandermaelen
- Atlas cadastral parcellaire de la Belgique, 1842-1879, P.C. Popp
- Perceelplan van Gent en omstreken, 1900, J. Gevaert en A. Van Impe

Een aantal parameters werden in acht genomen bij de selectie van het historisch-cartografisch bronmateriaal: relevantie, chronologische spreiding en toegankelijkheid. De hierboven opgesomde cartografische bronnen zijn in de eerste plaats gekozen om een zo breed mogelijk diachroon overzicht te genereren van de bewoningsgeschiedenis in het projectgebied. Voor Gent is een uitgebreide collectie aan kaartmateriaal voorhanden. Een selectie werd gemaakt van kaarten die ook daadwerkelijk het projectgebied gedetailleerd in brengen. Verder werd de toegankelijkheid van de cartografische bronnen in acht genomen. Voorkeur werd gegeven aan reeksen die vlakdekkend zijn gekarteerd, maar vooral ook vrij te raadplegen zijn en als gevolg in dit rapport kunnen afgebeeld worden. Bijkomend werd gebruik gemaakt van kaartmateriaal ontsloten via Cartesius (www.cartesius.be). Weergaven van deze kaarten zijn niet bijgevoegd in deze nota (tenzij mits toestemming) wegens auteursrechtelijke bescherming van deze bronnen. Als gevolg worden de voornaamste bevindingen enkel in de tekst beschreven bronnen.

1.5.3. Archeologische situering

Voor de archeologische situering werd gewerkt met de databank van het Centraal Archeologisch Inventaris (CAI). Deze inventaris is het centrale verzamelpunt van alle archeologische data in Vlaanderen en bijgevolg een relevante startpunt voor bureauonderzoek. Aanvullend werd gebruik gemaakt van beschikbare en toegankelijke archeologische literatuur.

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie uit het bureauonderzoek. Om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te schatten en een antwoord te vormen op de vooropgestelde onderzoeksvragen worden de geselecteerde bronnen (supra) geanalyseerd en besproken. Uiteindelijk worden de resultaten van de verschillende deel-assessments samengebracht tot een synthese die het mogelijk maakt een gemotiveerd advies uit brengen met betrekking tot het nut van al dan verdergezet archeologisch onderzoek. Bij onvoldoende informatie wordt er uit gegaan van bijkomende maatregelen om tot een waardevol assessment van het projectgebied te komen.

2.2. Conservatie-assessment

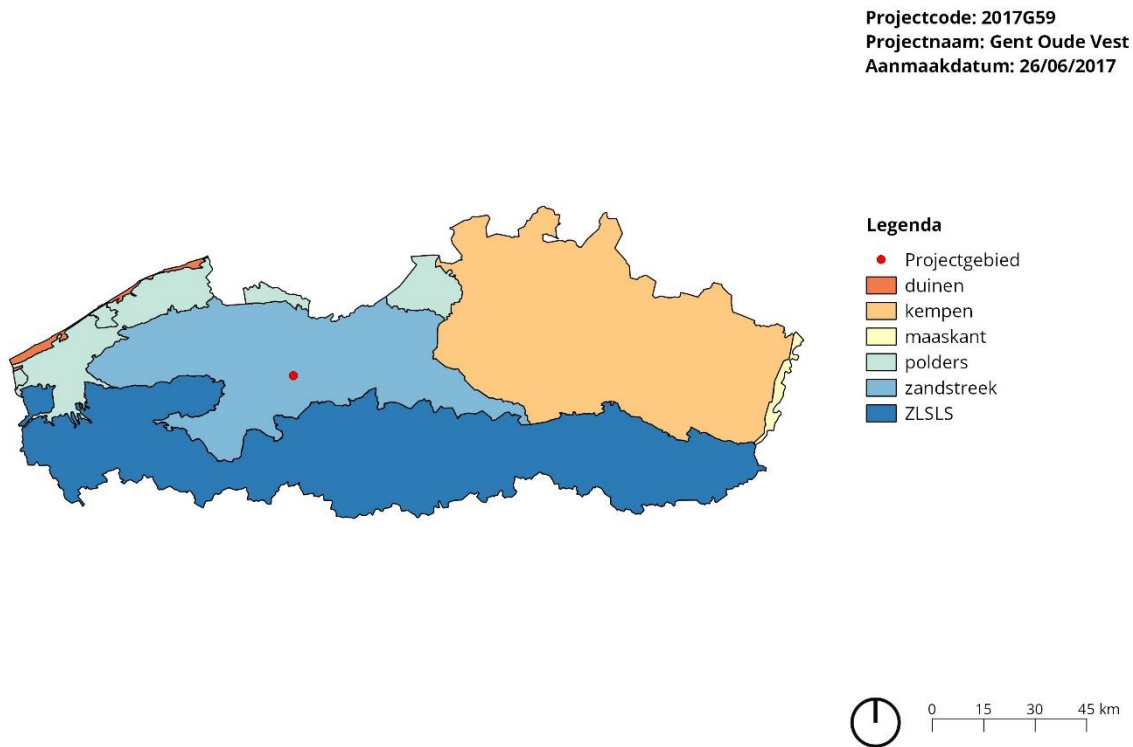
De digitale output van dit bureauonderzoek, gaande van de archeologienota zelf tot alle figuren, plannen, kaarten, lijsten en GIS-bestanden, wordt digitaal bewaard op twee fysieke gegevensdragers. Naast bewaring op deze fysieke media wordt een bijkomend kopij voorzien op een virtuele drager (Google Drive).

Een conservatie-assessment voor stalen of archeologisch vondstmateriaal is niet van toepassing voor dit bureauonderzoek.

2.3. Assessment van het onderzochte gebied

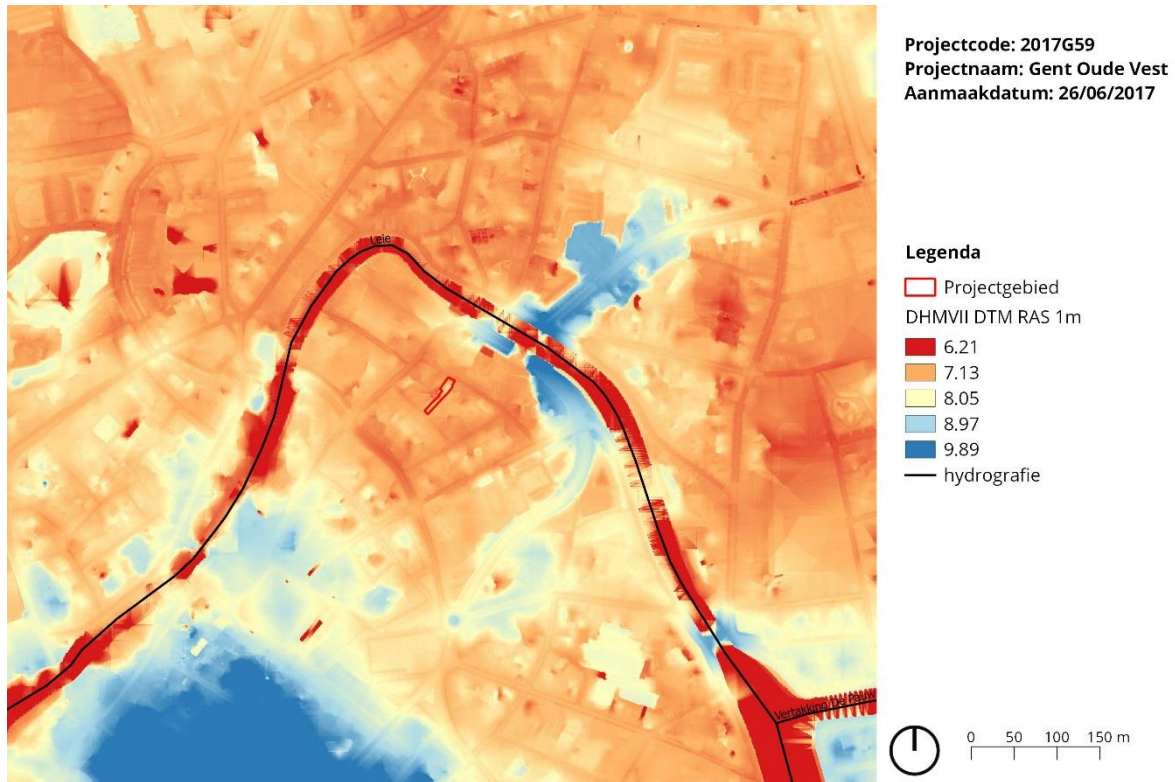
2.3.1. Landschappelijke situering

Gent behoort tot de geografische streek van Zandig Vlaanderen en bevindt zich op de plaats waar de Leie afwatert in de Schelde (figuur 12).

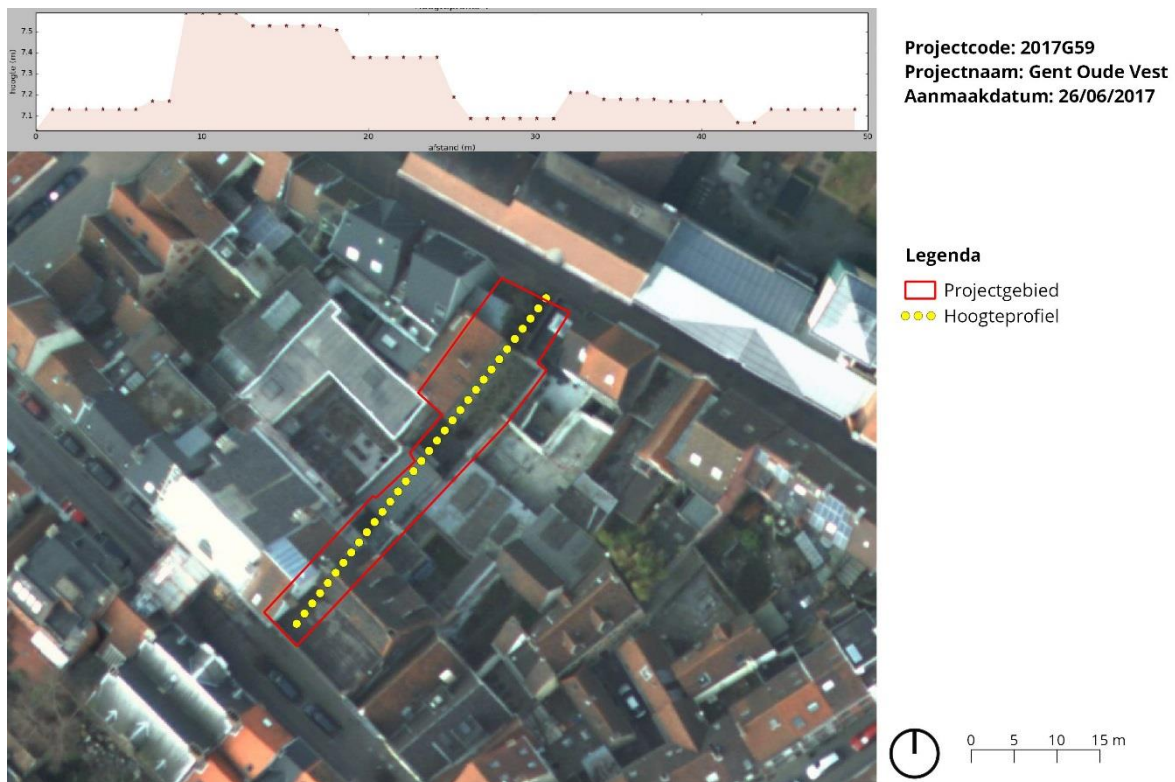

Figuur 12: projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen en de archeoregio's

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHMV II) verschaft enige informatie omtrent de geomorfologie, hydrografie en topografie van het projectgebied (Figuur 13). Gent kenmerkt zich door de aanwezigheid van een groot aantal zandige hoogten. Zo bevinden zich in en rond Gent een vijftal dekzandruggen van Laat-glaciale ouderdom: ten noorden van de Blandijnberg situeert zich een dekzandrug ter hoogte van de kouter en de Zandberg; ten oosten van Gent, situeert zich een rug ter hoogte van de Sint-Baafskouter; ten zuidoosten situeert zich de dekzandrug van Ledeberg; rond Ekkergem situeert zich een lage rug en tenslotte ten westen van Gent bevindt zich de Mariakouter. Verder ontstonden in het Laat-glaciaal ook in de rivierbeddingen van de Leie en Schelde een aantal grote en kleine rivierduinen. Vele van deze duinen werden door landbouwactiviteiten genivelleerd en verdwenen zo uit het landschap. Het projectgebied bevindt zich in een eerder laaggelegen gebied omgeven door in het verleden vaak overstromende Leiearmen (Gelaude 2010).

Figuur 13. het projectgebied en hydrografie op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt)

Figuur 14: het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel

#GOEDINERFGOED

#GOEDINERFGOED

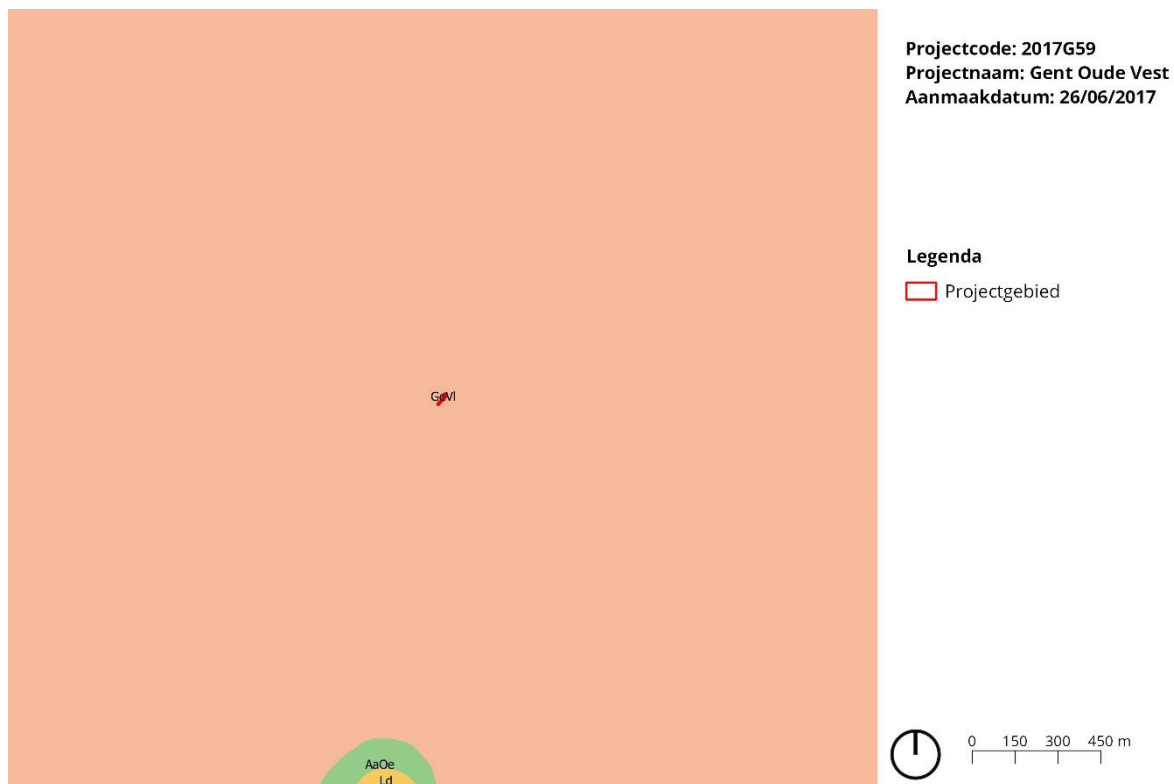
Als we het afgeleid digitaal terreinmodel (DTM) op ruimere schaal bekijken dan komt duidelijk tot uiting dat de oorspronkelijke topografie in dit stadsdeel grotendeels is verdwenen door antropogene invloed ten gevolge van urbane ontwikkeling. De Waterwijk, waar ook het projectgebied deel van uitmaakt, kwam in de 13de eeuw binnen de stadsomwalling te liggen. De huidige loop van de Leie (Nieuwe Leie) werd in deze periode gegraven als buitengrens van de stad. Het gebied binnen het water kwam in de 13de en 14de eeuw tot volle ontwikkeling en maakt sindsdien deel uit van de dichtbebouwde stadskern van Gent.

Het projectgebied situeert zich op +/- 7 m TAW en is nagenoeg vlak. Historische nivelleringswerken hebben het terrein uitgevlakt. Oorspronkelijk was er een lichte helling richting Oudevest en de Leie. De oorspronkelijke hoogteverschillen zijn nog af te lezen in de vloerniveau's van de Sint-Katelijnestraat en Oudevest waar een verschil op zit van +/- 0,35 m. van de De tuinzone kent nu een lichte helling van de Oudevest naar de Sint-Katelijnestraat met hoogteverschillen van +/- 40 cm (Figuur 14).

2.3.1.2. Geologie

Op schaal van de geologie valt het projectgebied binnen de Tertiaire Formatie van Gent (Figuur 15). Deze Tertiaire formatie is een essentieel mariene afzetting en bestaat voornamelijk uit zandige en kleiige sedimenten. Volgens de Tertiaire geologische kaart dagzoomt ter hoogte van het projectgebied het Lid van Vlierzele gekenmerkt door grijsgroen galuconiethoudend fijn zand, horizontaal of kruisgewijs gelaagd met kleilenzen. Naar onder toe gaat het substraat over in homogeen kleiige zeer fijn zand. De oudere Leden van Pittem en Merelbeke bestaan respectievelijk uit grijsgroen glauconiethoudende kleig zeer fijn zand afgewisseld met zandige klei, en donkergrijze klei gekenmerkt door dunne zandlenzen met organisch materiaal en pyrietachtige concreties (Jacobs et al. 1996).

Op het tertiair rust het quartair pakket en dat wordt ter hoogte van het projectgebied (Figuur 16) gekenmerkt door volgende sequentie: de basis van het Weichseliaan bestaat uit fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw). Deze werden afgezet door een verwilderd rivierensysteem uit het pleistoceen in de Vlaamse vallei. Daarop rusten zandige eolische afzettingen van het Weichseliaan of het Vroeg Holoceen (ELPw). Vaak zijn er ook hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig (HQ) (De Moor 2000).

Figuur 15: het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)

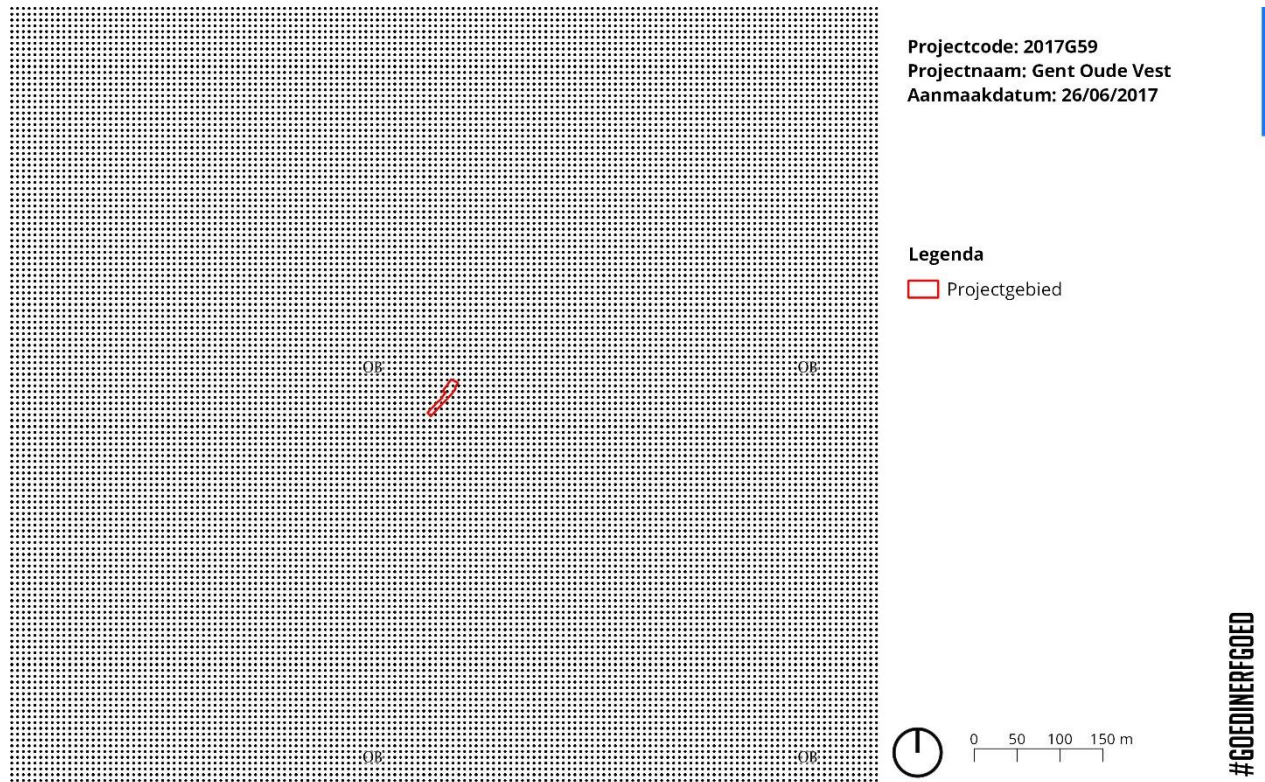
Figuur 16: het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)

#GOEDINERFGOED

#GOEDINERFGOED

2.3.1.2. Bodemtype

Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). In deze zones wordt er vanuit gegaan dat het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens volledig is gewijzigd of vernietigd (Figuur 17)(Van Ranst en Sys 2000).

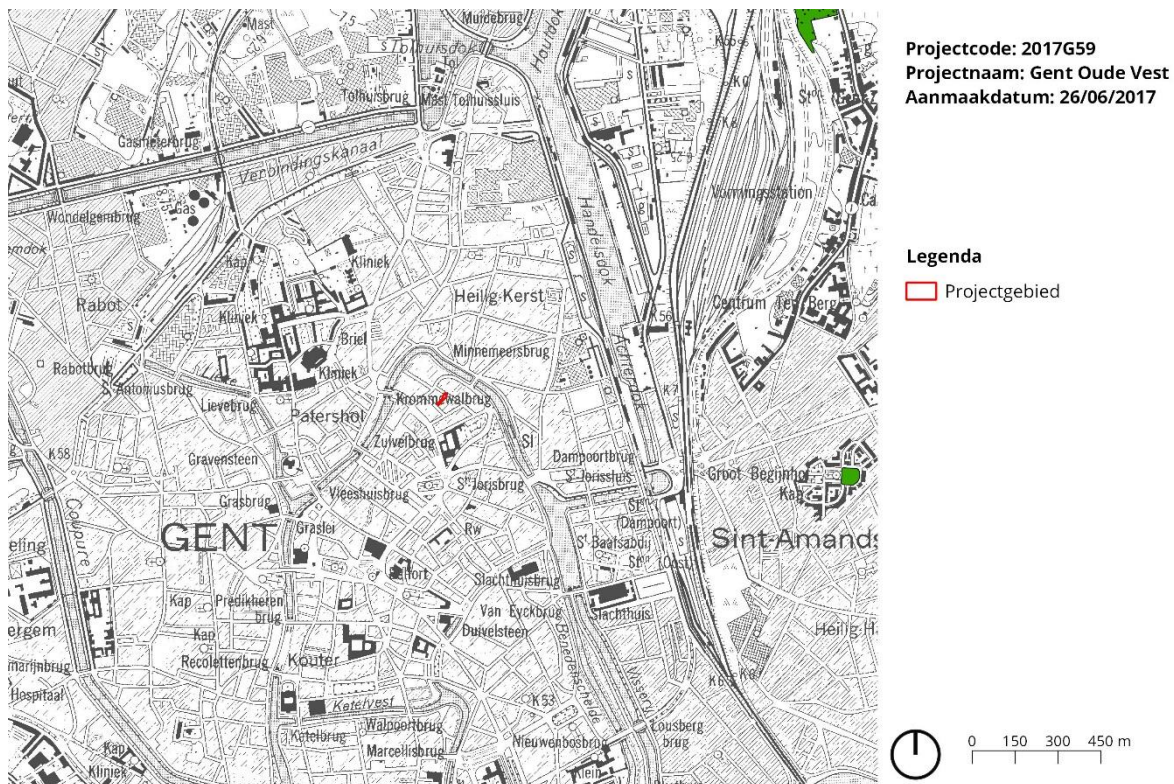
Figuur 17: de bodemtypenkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

2.3.1.3. Bodemerosie

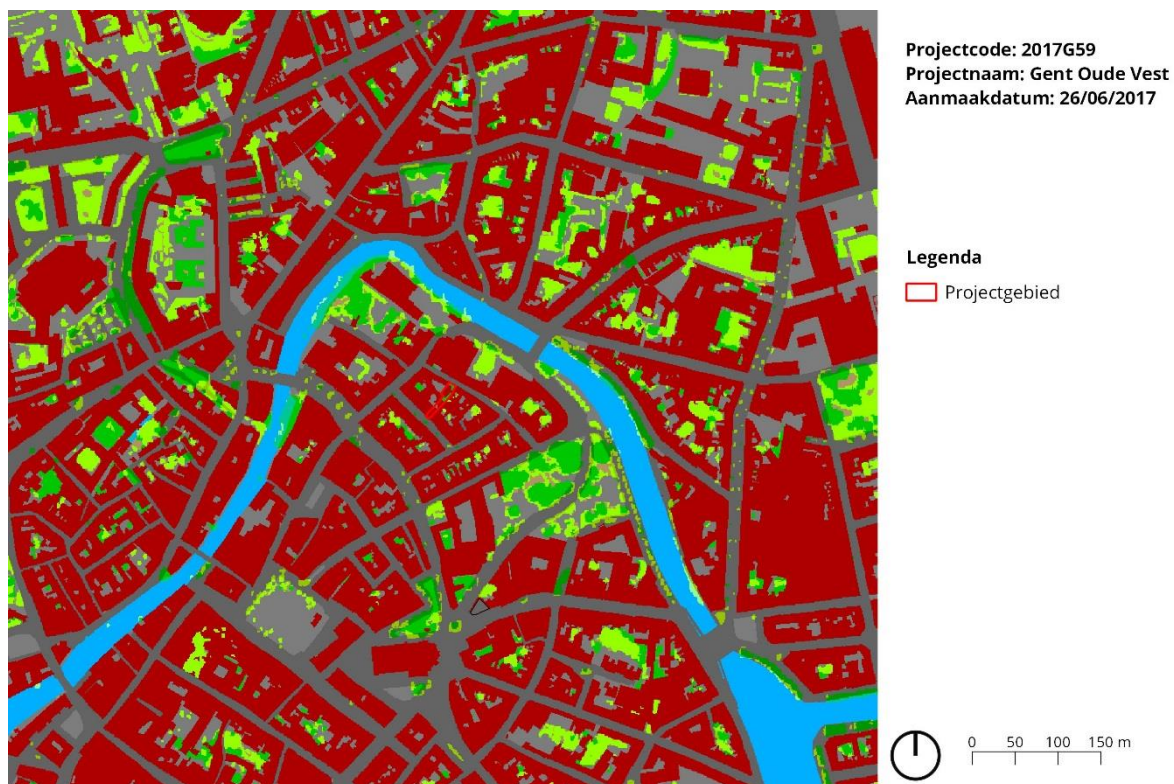
Het projectgebied ligt in stedelijk gebied en is niet gekarteerd op de bodemerosiekaart (Figuur 18).

2.3.1.4. Bodemgebruik

Op de bodembekdekkingskaart staat het projectgebied als volgt gekarteerd: bebouwing en afgedekte zones met gras en struiken (Figuur 19).

Figuur 18: de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)

Figuur 19: de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

2.3.2 Historisch-cartografische situering

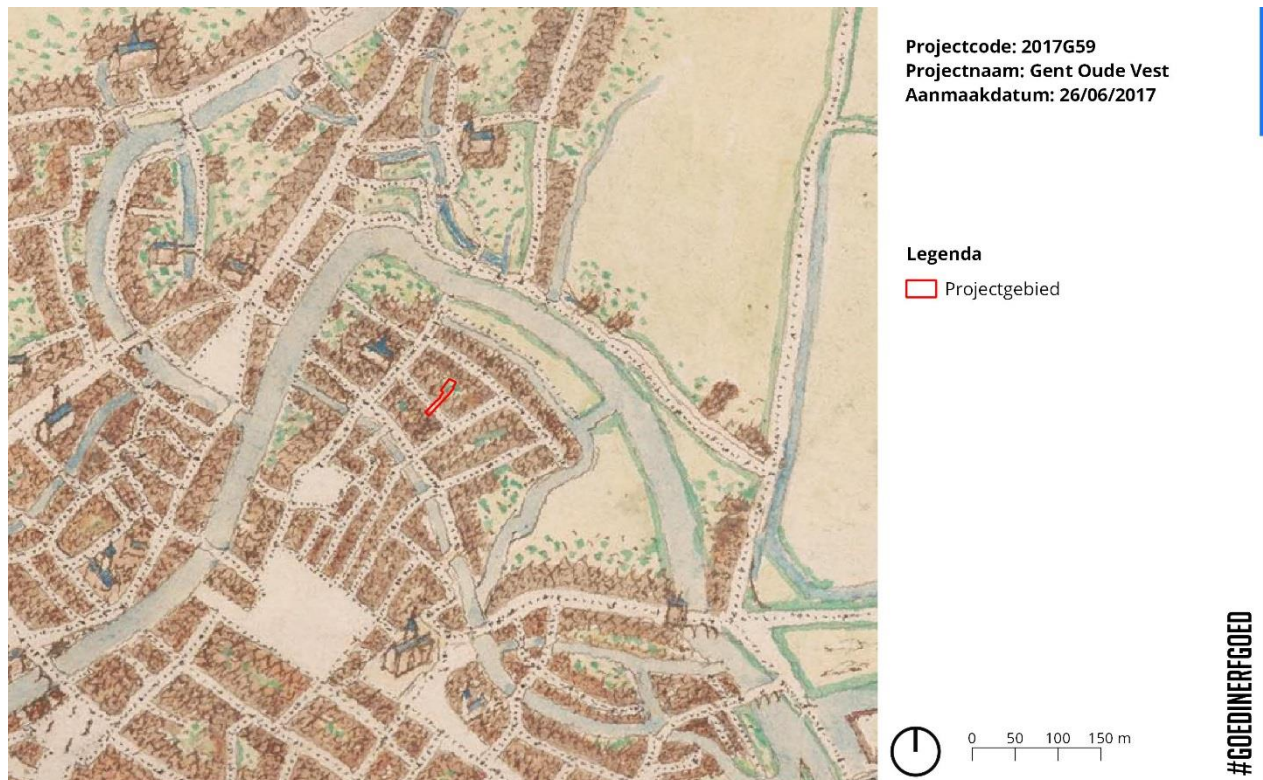
Tot 1213 vormde in de omgeving van het projectgebied de Ottogracht de buitengrens van Gent. Daarbuiten strekte zich een laaggelegen gebied uit omgeven door Leiearmen die op regelmatig tijdstip overstroomden (Laleman 2011). Deze gronden, waar ook het projectgebied zich situeert, werden in 1213 door de Graaf van Vlaanderen geschonken aan de stad Gent om een verdere oostwaartse ontwikkeling en verdediging mogelijk te maken. Tussen de Krommewal en de Nieuwbrugkaai werd de Nieuwe Leie gegraven, de nieuwe buitengrens van de stad. In de omgeving van het projectgebied werd er aan de stadszijde een aarden wal aangelegd. In dit nieuwe stadsdeel, oorspronkelijk aangeduid als *Over de Marct* of *Over de Gracht*, ontwikkelde zich vanaf de 13de eeuw onder impuls van de stad burgerlijke bewoning. Rond 1500 is er voor het eerst sprake van de Waterwijk (Devriese 1998; Devriese 1999).

Het gekende schilderij uit 1534 dat Gent afbeeldt in vogelvluchtperspectief (Figuur 20) toont het projectgebied en omgeving. Het actuele bouwblok Oudevest – Gelukstraat – Sint-Katelijnestraat – Goudstraat, is al herkenbaar in zijn huidige trapezoïde vorm en kenmerkt zich door dichte bebouwing.

Figuur 20: het projectgebied op het stadszicht uit 1534 (© STAM)

Op het stadsplan van Jacob van Deventer uit 1559 herkennen we eveneens het bewuste bouwblok. Door een zekere afwijking bij het georectificeren van de kaart situeert het projectgebied zich iets meer naar het noorden dan aangeduid op figuur 21. Ook hier zien we dichte stedelijke bebouwing. Een beeld dat wordt bevestigd door de kaart van Horenbault uit 1619 (Figuur 22).

Figuur 21: het projectgebied op de Deventerkaart, ca. 1559 (© Cartesius)

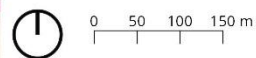
Figuur 22: het projectgebied op de kaart van Horenbault, ca. 1619 (© Stadsarchief Gent)

Projectcode: 2017G59
 Projectnaam: Gent Oude Vest
 Aanmaakdatum: 26/06/2017

Legenda

Projectgebied

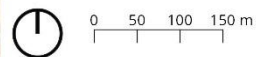
Figuur 23: het projectgebied op de kaart van Villaret (1729-1730) (©Geopunt)

Projectcode: 2017G59
 Projectnaam: Gent Oude Vest
 Aanmaakdatum: 26/06/2017

Legenda

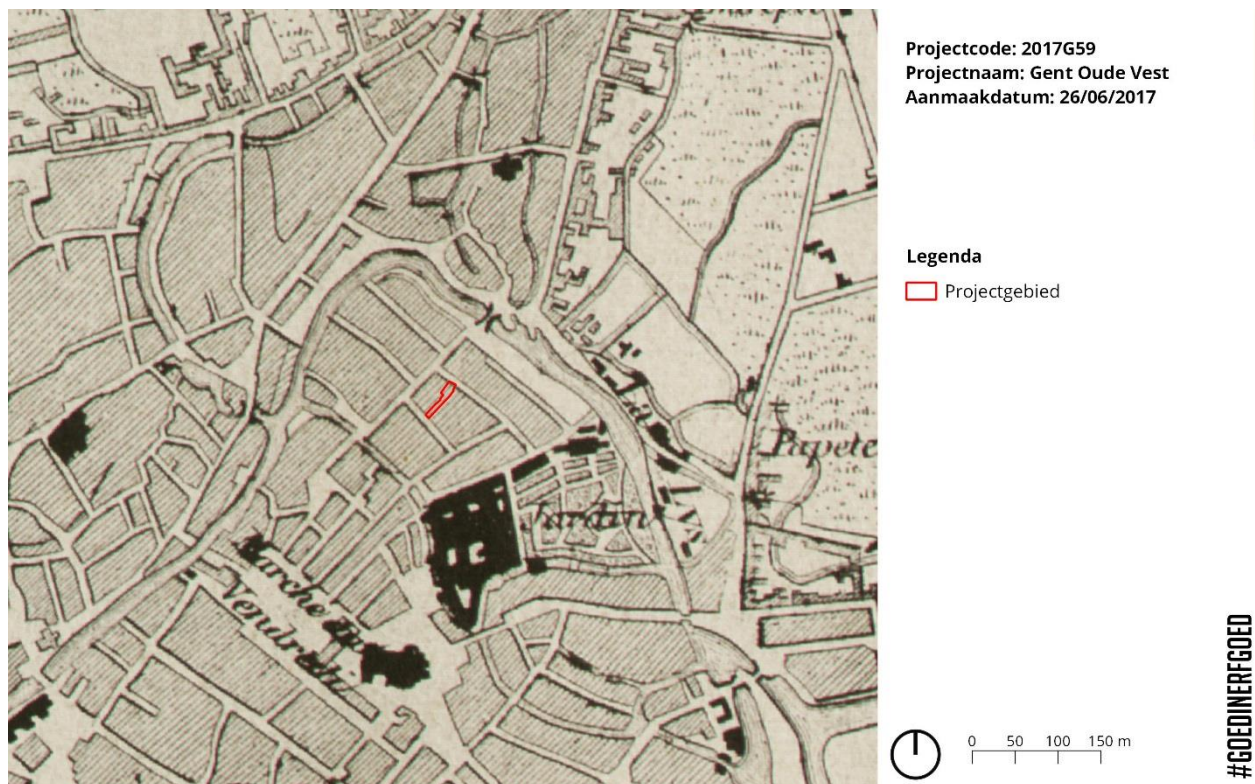
Projectgebied

Figuur 24: het projectgebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (©Geopunt)

#GOEDINERFGEED

#GOEDINERFGEED

Figuur 25: het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (©Geopunt)

De Villaretkaart (1729-1730) blijkt voor het projectgebied weinig informatie aan te brengen. De perceelvormen zijn afwijkend van de oudere en jongere kaarten en doen een weinig nauwkeurige opname vermoeden (Figuur 23). De invulling van de percelen wijst op bebouwing. Op de Kabinetskaart van Ferraris (1771-1778) is het perceelblok waartoe het projectgebied behoort terug te herkennen in zijn actuele trapezoïde vorm. Het projectgebied is bebouwd (Figuur 24).

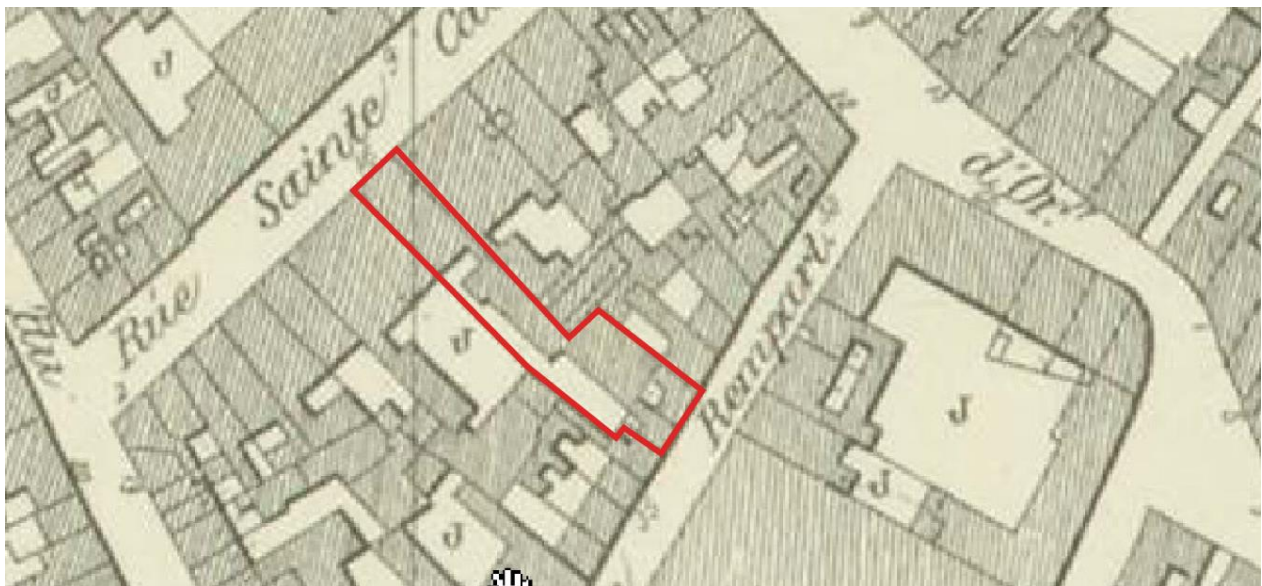
De Atlas der Buurtwegen (1843-1845) biedt geen nieuwe informatie aangezien het projectgebied niet werd gekarteerd. Ook de informatie op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) is eerder beperkt (Figuur 25): het projectgebied en omgeving kenmerkt zich nog steeds door dichte bebouwing. De Popp-kaart, opgesteld tussen 1842-1879 is niet beschikbaar voor het stedelijk gebied van Gent.

Onderzoek van het primitief kadaster uit 1828 (figuur 26) en latere mutatieschetsen toont aan dat het huidige gebouwbestand langs de Oudevest tot stand kwam rond tussen 1863 en 1870. Toen werd een deel (toenmalig perceelnummer 126) van het huidig perceel 1731 overgekocht door de eigenaar van het huis op perceel 173b. Het huidige huis betreft dus een constructie in relatie met het pand langs de Sint-Katelijnestraat 24, en werd ingeplant op het

niet bebouwde achtererven van de huizen langs de Oudevest. De huizen zelf bleven hierbij ongeroerd. De achterbouw van de Sint-Katelijnestraat werd in 1904 nog aangepast, maar de recente constructie op het huidige perceel 173 L bleef hierbij ongewijzigd. Deze situatie is af te lezen van het kadasterplan van Gevaert en Van Impe van begin 20ste eeuw (Figuur 27).

Figuur 26: het projectgebied het primitief kadaster (1828) (©Cartesius)

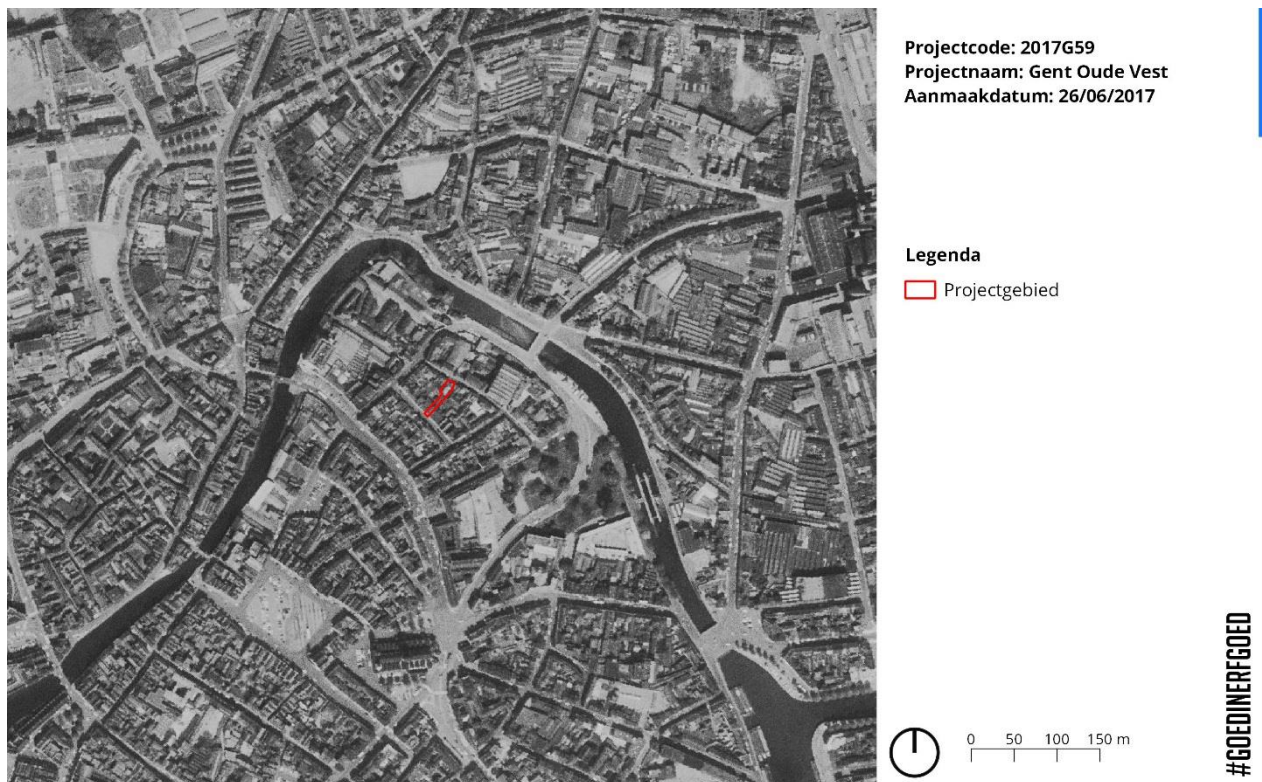

Figuur 27: het projectgebied op de kadasterkaart van Gevaert en Van Impe (ca. 1900) (©Cartesius)

De bouwgeschiedenis van het pand langs de Oudevest lijkt ook gekenmerkt door meerdere verbouwing van recente datum. Het huis werd in de jaren 1950 grondig verbouwd om op het gelijkvloers een magazijn en werkruimten te creëren. Hierbij werden een groot aantal van de binnenmuren afgebroken en kwam er een betonnen skelet in de plaats op palen gefundeerd.

Het pand werd ook uitgebreid richting Oudevest waarbij een deel van de voortuin werd ingenomen. Deze uitbreiding impliceert ook de afbraak (die mogelijk al eerder plaats vond) van één van de huizen langs de Oudevest. Wanneer het dak van het huisje in ruïneuze toestand verdween is niet bekend. Het opgaand metselwerk in de tuin dateert is vermoedelijk origineel 19de eeuws. Oudere bouwsporen zijn niet aanwezig.

De opéénvolgende beschikbare orthofoto's informeren ons over de verder evolutie binnen het projectgebied tijdens de 20ste eeuw. Op de orthofoto uit 1971 zijn de huizen langs de Oudevest al gesloopt en is er een voortuin in de plaats gekomen (Figuur 28). De orthofoto's uit de periode 1979-1990 (Figuur 29) en uit de periode 2013-2015 (Figuur 30) tonen geen verandering in landgebruik.

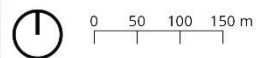
Figuur 28: het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)

Projectcode: 2017G59
 Projectnaam: Gent Oude Vest
 Aanmaakdatum: 26/06/2017

Legenda

Projectgebied

#GOEDINERFGOED

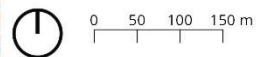
Figuur 29: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt)

Projectcode: 2017G59
 Projectnaam: Gent Oude Vest
 Aanmaakdatum: 26/06/2017

Legenda

Projectgebied

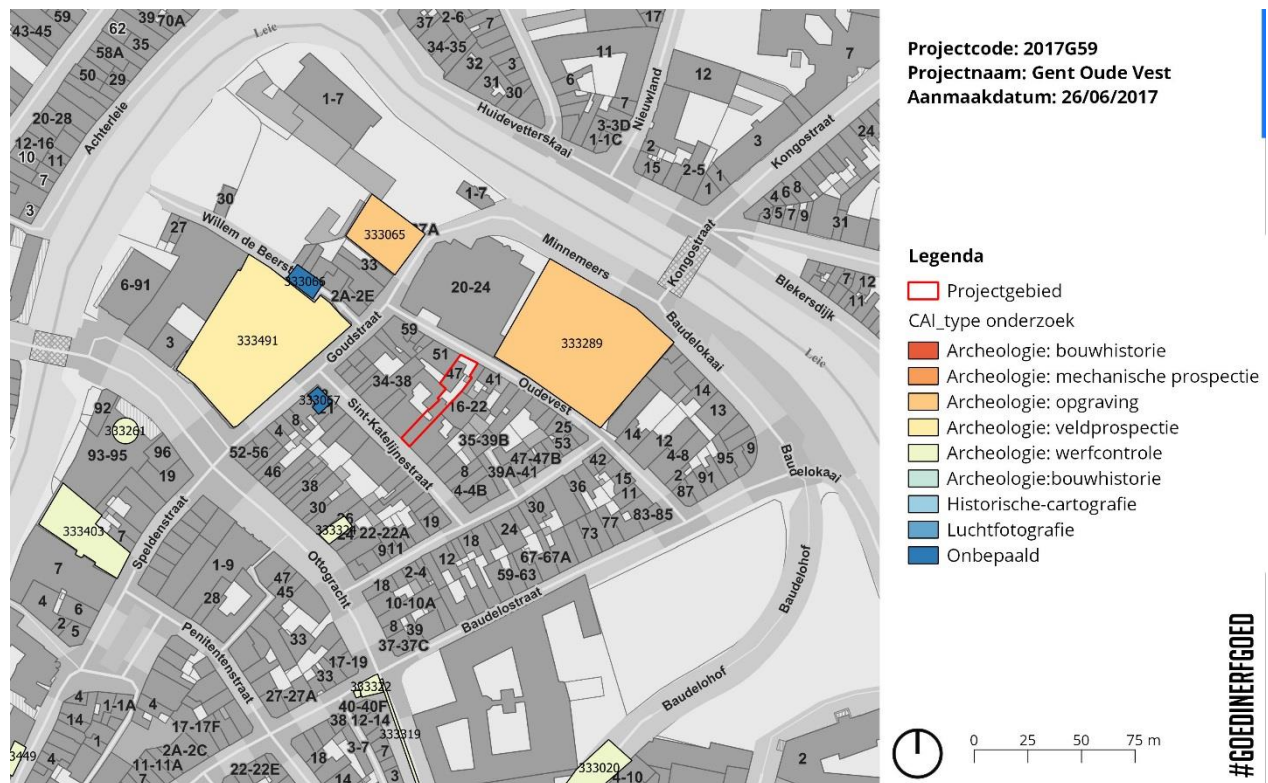
#GOEDINERFGOED

Figuur 30: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013-2015 (©Geopunt)

2.3.3. Archeologische situering

Verschillende archeologische waarneming, al dan niet opgenomen in de CAI, lichten ons in over de archeologische waarden in de omgeving van het projectgebied. Het uitgevoerde onderzoek brengt voornamelijk informatie aan over de middeleeuwse en latere bewoning en activiteit in de Waterwijk, en de bijhorende evolutie van een natuurlijk naar een cultureel en stedelijk landschap.

In 2014 werd door BAAC Vlaanderen een onderzoek uitgevoerd in de Bibliotheekstraat. De zone betrof de achtererven van de huizen langs de Steendam (Van Remoorter et al. 2016). De resultaten van het onderzoek wezen op landwinning vanaf de 14de eeuw met onder andere ook de vondst van twee ovens. Ook uit de vroegmoderne tijd kwamen verschillende muurresten aan het licht. Vanaf de 17de tot 19de eeuw waren er leerlooiers actief in de omgeving.

Figuur 31: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens type onderzoek (©Geopunt)

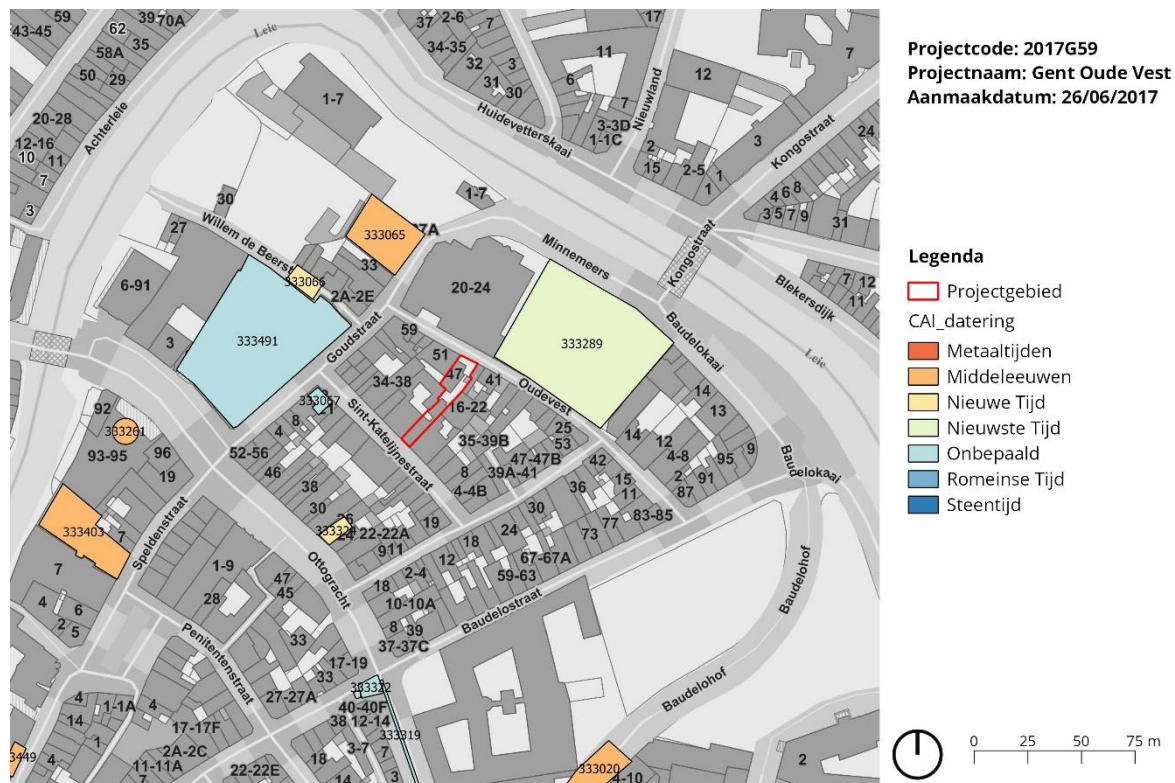
In hetzelfde jaar werd er door BAAC Vlaanderen gegraven aan de Minnemeers (ter hoogte van nummers 2-4). De opgraving toonde mooi de evolutie van de in oorsprong overstromingsgronden van de Leie. Vanaf de 13de eeuw probeerde de mens geleidelijk aan de gronden droog te krijgen en in te nemen. Met wisselend succes. Activiteiten hier

bestonden vooral uit artisanat, waaronder een kopergieterij. Verder werden de (minne)meersen langs de Leie gebruikt als stortplaats en bleekweiden (Van Remoorter et al. 2015).

Een noodopgraving ter hoogte van het MIAT (CAI ID 333289) toonde bewoning in de Waterwijk die teruggaat tot de Late middeleeuwen. Een ophogingspakket dateert het dempen van de Minnemeersen begin 20ste eeuw bij het aanleggen van de nieuwe Congobrug.

De zone van de Baudeloabdij en het Baudelopark werd in het verleden al beperkt onderzocht. Tijdens onderzoek op de speelplaats van een school aan de Ottogracht 4, werden sporen van de 16de en 18de eeuwse abdij aangetroffen (Bru et al. 2015). Onder het tracé van de Bibliotheekstraat werden sporen aangetroffen van laatmiddeleeuwse bewoning die in relatie stond met de Baudelo-abdij (CAI ID 33020).

In de Ottogracht werd de kaaimuur aangetroffen van de voormalige verdedigingsgracht die hier liep en in 1862 werd gedempt. Tevens werden er sporen van een brug aangetroffen (CAI ID 333319; 333320; 333321; 333322).

Figuur 32: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens datering (©Geopunt)

2.3.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

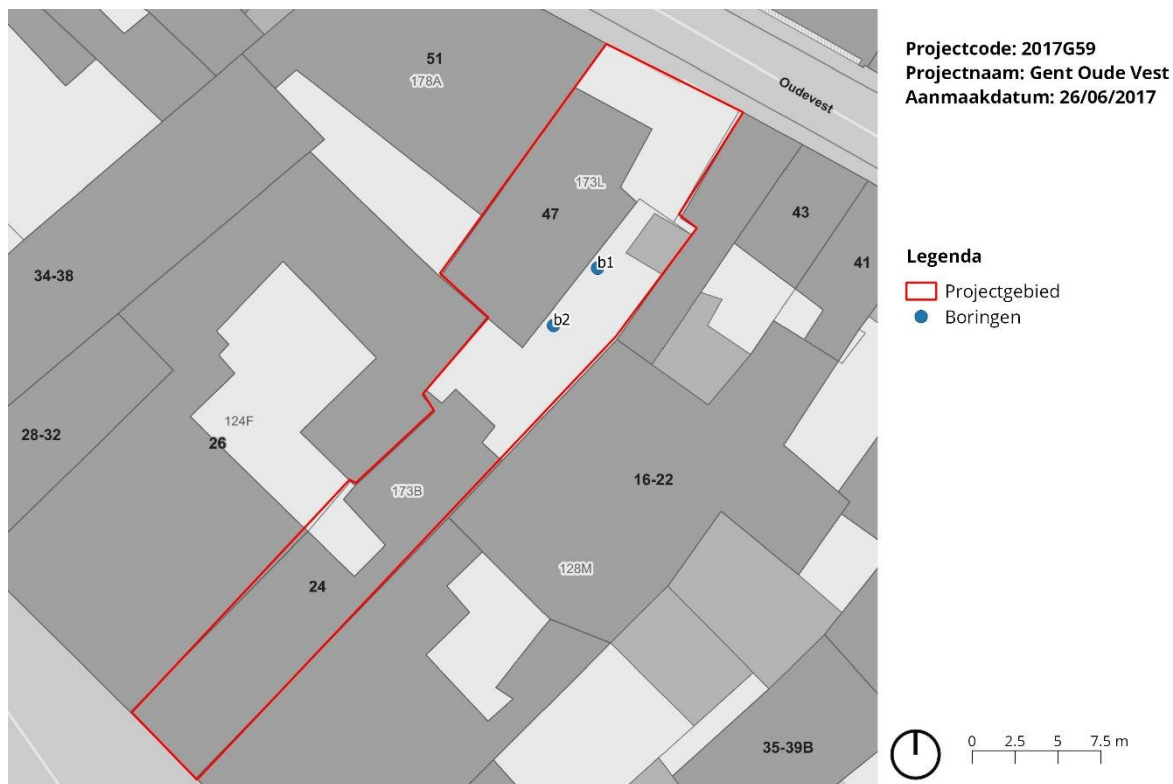
Het projectgebied situeert zich in de zogenaamde Waterwijk, een stadsdeel dat pas in 1213 wordt opgenomen binnen de omwalde stad. Het is een nat en drassig gebied omgeven door Leiearmen dat vaak te kampen had met overstromingen. Vanaf de 13de eeuw gaat de mens de strijd met het water aan en wordt het stadsdeel geleidelijk aan ontwikkeld en ontstaat er burgerlijke bewoning. In het projectgebied zijn al huizen zichtbaar op de vroegste kaarten (1534, stadszicht Gent), vermoedelijk gaat de eerste bebouwing terug tot de 14de eeuw of mogelijk 13de eeuw.

De bewaartoestand van eventuele middeleeuwse of vroegmoderne bewoningsporen lijkt weinig ideaal. De zone van de geplande werken kende immers intensieve post-1600 bouwactiviteit. Tussen 1863 en 1870 wordt de kern van het huidig gebouw langs de Oudevest ingeplant op de historische achterven. De oorspronkelijke huizen langs de Oudevest verdwijnen pas eind 19de eeuw of begin 20ste eeuw. In de loop van de 19de eeuw kent het gebouw uitbreidingswerken richting Sint-Katelijnestraat. Tijdens de jaren 1950 wordt het gebouw nog uitgebreid richting Oudevest. Ook het interieur maakt veranderingen door: binnenmuren worden gesloopt en een betonstructuur wordt geïnstalleerd.

H2 Controleboringen

2.1. Aanleiding tot het plaatsen van de controleboringen

De opdrachtgever gaf aan dat een deel van het projectgebied – met name de langgerekte tuinstrook langs Oudevest 47 - verstoord zou kunnen zijn door in het verleden uitgevoerde Ophoogwerken in functie van de aanleg van de tuin. Om deze veronderstelling te onderbouwen werd gekozen om in deze zone een controle uit te voeren via boring. De geplande ingrepen in deze zone beperken zich tot een afgraving van +/- 35 cm, de aanleg van een pad met een opbouw van 0,25 m en lokaal een diepere verstoring ifv de aanleg van putten en waterafvoer. Het was dan ook opportuun om de dikte van de toplaag na te gaan en te kijken welke sedimenten zich onder de toplaag bevonden.

Figuur 33: boorpunten op huidig kadaster (©Geopunt)

Het doel van de controleboringen was tweeledig:

- het vaststellen van dikte van de ploeglaag/toplaag
- het nagaan van de aard en bewaringstoestand van het sediment van deze toplaag
- het nagaan van de aard en bewaringstoestand van het sediment van de onderliggende lagen

In het kader van deze twee vragen werden twee manuele boringen gezet met een Edelman-boor van 7 cm diameter.

2.2 Boorbeschrijving

Beide boringen werden geplaatst in de tuinzone parallel met de constructie op perceel 173L. B1 situeert zich bovendien in de zone waar de putten worden geïnstalleerd. B1 en B2 werden gestaakt op een diepte van respectievelijk -1,7 en 1,4 -mvh vanwege het aanwezige puin.

2.2.1. boring 1

Figuur 34: Boring 1

Boring 1, 7,50 TAW

nr.	horizont	diepte mvh	- kleur	Textuur	archeologie	Interpretatie
1	Ap	0-35	Homogeen, grijsbruin	zand	/	opgevoerde tuinlaag
2	Ap	35-90	Homogeen donkerbruin	zand	weinig puin en mortel	opgevoerde tuinlaag
3	Ap	90-140	Heterogeen, donkerbruin- geelbruin	zand	matig puin en mortel	ophoging/ nivellering 19 ^{de} eeuw
4	Ap	140-	Heterogeen, grijsbruin- geelbruin	zand	veel puin en mortel	puinpakket

2.2.2. boring 2

Figuur 35: Boring 1

Boring 2, 7,30 TAW

nr.	horizont	diepte - mvh	kleur	Textuur	archeologie	Interpretatie
1	Ap	0-35	Homogeen, grijsbruin	zand	/	opgevoerde tuinlaag
2	Ap	40-90	Homogeen beigebruin	zand	weinig mortel	opgevoerde tuinlaag
3	Ap	90-120	Heterogeen, donkerbruin- geelbruin	zand	matig puin en mortel	ophoging/ nivellering 19 ^{de} eeuw
4	Ap	120-	Heterogeen, grijsbruin- geelbruin	zand	veel puin en mortel	puinpakket

2.3 interpretatie

Beide boringen toonden een gelijkaardig bodemprofiel met een sterke antropogene invloed op de bodemopbouw. Tot op +/- 0,9 m –mvh is er een pakket aanwezig dat kan worden geïnterpreteerd als een aangevoerde tuinlaag. Het gaat om 20ste eeuws ophogingspakket dat werd aangeduid door de opdrachtgever. Op een diepte van +/- 90-140 –mvh bevindt zich een pakket met een aanzienlijke puin en mortelfractie. De top van dit pakket situeert zich een weinig dieper dan het vloerniveau van Oudevest 47. Vermoedelijk hebben we hier te maken met een ophogings- of nivelleringslaag om het terrein bouwrijp te maken voor de aanleg van het huis tussen 1863 en 1870. Het onderliggende zeer puin- en mortelrijk pakket kan geïnterpreteerd worden als een oudere puinlaag die mogelijk te maken heeft met de afbraak van constructie in de directe omgeving. Het boren werd gestaakt voor de basis van dit pakket werd bereikt.

Synthese

Deze synthese brengt de resultaten uit het landschappelijke, archeologische en historisch-cartografisch assessment in confrontatie met de geplande werken. De beschikbare bronnen leveren voldoende informatie om de vooropgestelde onderzoeksvragen te beantwoorden:

- *Wat is op basis van de bestaande bronnen het archeologisch potentieel van het projectgebied?*

Op basis van de bestaande bronnen wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied ingeschat als hoog. De projectzone bevindt zich in de Waterwijk, een stadsdeel in het alluvium van de Leie dat in de 13de eeuw wordt opgenomen binnen de wallen. De bewoning langs de Oudevest (waar ook de geplande werken zich situeren) leefde waarschijnlijk door tot de late 19de eeuw-begin 20ste eeuw. In die periode of mogelijk pas tijdens verbouwingswerken in de jaren 1950, schuift de bewoning enkele meters achteruit tot de hoogte van het achterhuis van de Sint-Katelijnestraat dat tussen 1860 en 1870 werd opgetrokken. Hierbij wordt één van de bestaande woningen langs de Oudevest gesloopt, het andere komt in gebruik als tuin en opslag. De kans op sporen voor de 13de eeuw is eerder beperkt door de intense antropogene verstoring sinds die periode. De kans op aantreffen van bewoningssporen vanaf de 13de eeuw is dan weer reëel. Ook tijdens opgravingen in de onmiddellijke omgeving (Minnemeers – bibliotheekstraat) werd de natuurlijke bodem zelden bereikt (door ophoging) of intact aangetroffen. Het pre-stedelijk

landschap hier bestond uit natte meersen langs de aantrekkelijke gebied voor bewoning.

Leie, sowieso weinig

Figuur 36: actueel kadasterplan met aanduiding van de geplande versterking (©Geopunt)

- Wat is de bewaringstoestand van bodem en eventuele site(s) in het projectgebied?*

De bewaringstoestand van eventueel archeologisch erfgoed van voor de 13de eeuw is waarschijnlijk weinig goed door de intense antropogene activiteit sinds de eerste stedelijke ontwikkeling. Vanaf de huidige bouwlijn naar het achtererf toe is de bewaringstoestand eveneens weinig optimaal door intense bouwactiviteit en de doorgedreven renovatie / verbouwingen in de jaren 1950. De controleboringen tonen ook intense historische ophogings- en nivelleringswerken. Ter hoogte van de huidige voortuin en de resten van het huisje is de bewaringstoestand mogelijk beter door beperkte bouwactiviteit na de (gedeeltelijke) afbraak van de historische panden tijdens de late 19de of 20ste eeuw. Het perceel wordt echter aan beide kanten begrensd door een draagmuur van de aanpalende gebouwen. Gebouwen die de voorbije tien jaar werden gebouwd. Ook hier moet rekening gehouden worden met historische versterking ten gevolge van de funderingsaanleg.

- Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?*

De impact op eventueel archeologisch erfgoed is relatief beperkt klein. Het tuinpad betekent een afgraving van +/- 0,35 m. Hiermee blijft de verstoring beperkt tot de aangevoerde tuinlaag. Ook de aanleg van de riolering en de gescheiden waterafvoer raakt niet dieper dan de historische nivelleringslagen en puinlagen. Ook de betonplaat van de nieuwbouw (+/- 0,5 m) beperkt zich tot de historisch nivelleringslagen en puinlagen. Gezien de helling van het oorspronkelijke landschap mogen we ter hoogte van de voortuin (die op het zelfde niveau ligt als de vloer van het huis langs de Oudevest) een nog dikker 19de eeuwse nivelleringspakket verwachten. De geplande ingrepen met werkelijke impact op archeologie betreffen dan de vorstranden (0,80 m –mvh) en de funderingen (diepte nog te bepalen). In de zone met hoog archeologisch potentieel (historische huizen langs Oudevest) en goede bewaring (zone van voortuin) situeren de vorstranden en funderingen zich op de plaats van de huidige funderingen. Aan beide kanten van het perceel grenzen ze bovendien aan een draagmuur van de aanpalende gebouwen. Gebouwen die ook recentelijk werden gebouwd. Ook hier moet rekening gehouden worden met historische verstoring ten gevolge van de funderingsaanleg.
- Biedt het projectgebied een potentieel op kennisvermeerdering?*

Nee. Het potentieel op kennisvermeerdering is klein tot zeer klein: (i) de verstoring van het bodemarchief door antropogene activiteiten sinds de 19de eeuw is aanzienlijk voor een groot deel van het projectgebied. Ter hoogte van de voortuin is de bewaringstoestand van eventuele middeleeuwse of latere sporen mogelijk goed; (ii) de impact van de geplande werken is beperkt in oppervlak en enkel lokaal bereiken ze in diepgang eventueel archeologische relevante niveaus. Dit betekent dat er slechts een beperkte kans is op de nodige ruimtelijke inzichten om tot kennisvermeerdering te komen.
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?*

De archeologienota op basis van bureauonderzoek wordt beschouwd als volledig. De bestaande archeologische en historische bronnen leverden voldoende informatie om aan te tonen dat het potentieel tot kennisvermeerdering klein tot zeer klein moet worden ingeschat.

Verder archeologisch onderzoek lijkt kosten-baten niet aangewezen en er is dan ook geen noodzaak tot het opstellen van een kader ter exploitatie van het archeologisch potentieel.

2.3.7. Samenvatting

Particulier Frank Vandepitte plant een nieuwbouw langs de Oudevest 47, 9000 Gent waarvan de tuin uitgeeft op het pand langs de Sint-Katelijnestraat 24. De betrokken percelen zijn gekend bij het kadaster onder de nummers: Gent 2e afd. sectie B nr. 173/L/P0000; Gent 2e afd. sectie B nr. 173/B. De totale oppervlakte van het perceel betreft 349 m² (>300m²) en meer dan 100 m² wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht gezien het projectgebied zich in een vastgestelde archeologische zone bevindt.

Het archeologisch potentieel van het projectgebied wordt hoog ingeschat. De projectzone bevindt zich in de Waterwijk, een stadsdeel in het alluvium van de Leie dat in de 13de eeuw wordt opgenomen binnen de stad. De bewoning langs de Oudevest (waar ook de geplande werken zich situeren) leefde waarschijnlijk door tot de late 19de eeuw-begin 20ste eeuw. Dan schuift de bewoning enkele meters achteruit tot de hoogte van het achterhuis van de Sint-Katelijnestraat dat tussen 1860 en 1870 werd opgetrokken. De kans op sporen voor de 13de eeuw is eerder beperkt door de intense antropogene verstoring sinds die periode. Ook tijdens opgravingen in de onmiddellijke omgeving (Minnemeers – bibliotheekstraat) werd de natuurlijk bodem zelden bereikt (door ophoging) of intact aangetroffen. Het pre-stedelijk landschap hier bestond uit natte meersen langs de Leie, sowieso weinig aantrekkelijke gebied voor bewoning.

Rekening houdend met de resultaten van de controleboringen en de impact van de geplande werken is het potentieel op kennisvermeerdering klein tot zeer klein. De verstoring van het bodemarchief door antropogene activiteiten sinds de 19de eeuw is aanzienlijk voor een groot deel van het projectgebied. Ter hoogte van de voortuin waar we ook de middeleeuwse en vroegmoderne bewoning kunnen verwachten is de bewaringstoestand mogelijk goed. De impact van de geplande werken is beperkt in oppervlak en enkel lokaal ter hoogte van de funderingen en vorstranden bereiken ze in diepgang eventueel archeologische relevante niveaus. Dit betekent dat er slechts een beperkte kans is op de nodige ruimtelijke inzichten om tot kennisvermeerdering te komen. Verder archeologisch onderzoek is dan ook kosten-baten niet aangewezen

Bibliografie

Literatuur

Bru M., Vermeiren G. en Steurbaut P. 2015, Archeologisch onderzoek in de Otoogracht 4, Gent (O. VI.), *Archaeologia Medievalis* 38, 74-76.

De Moor G. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 22 Gent (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Devriese L. 1998, De Waterwijk in Gent. De stad verkavelt terrein, *Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent* 22-4, 23-39.

Devriese L. 1999, De Waterwijk in Gent. Een 14de eeuws stadsdeel komt tot stand, *Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent* 23-1, 14-41.

Gelaude F. 2010, Rivierduinen en dekzanden (Erfgoedmemo 44), Gent.

Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. & De Moor G. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 22. Gent (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie..

Laleman M.C. 2011, Gent: de ontwikkeling van een stad aan de samenloop van Leie en Schelde, In Deligne C. & Soens T.(ed.), *Steden en water. Jaarboek voor ecologische geschiedenis* 2010, 9-32.

Van Remoorter O., Schellens S., en Vanoverbeke R. 2015, Archeologische opgraving Gent-Minnemeers (Ongepubliceerd Opgravingsrapport).

Van Remoorter O., Schellens S., en Vanoverbeke R. 2016, Archeologische opgraving Gent-Bibliotheekstraat (Ongepubliceerd Opgravingsrapport).

Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

Historisch kaartmateriaal

Deventer J. 1559, Atlas des villes des Pays-Bas, (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.cartesius.be)

Ferraris J. J. F. 1771-1778, Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.geopunt.be)

Horenbault J. 1617, Kaart van Gent, (geraadpleegd op 18/04/2017 via www.cartesius.be)

Popp P. C. 1842-1879, Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.geopunt.be)

S.N. 1534, Gent in vogelvlucht (geraadpleegd op 26/06/2017 via [Stad Gent](http://stad.gent))

S.N. 1828, Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.Cartesius.be)

S.N. 1843-1845, Atlas der Buurtwegen (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.geopunt.be)

Vandermaelen P. 1846-1854, Atlas cadastral du Royaume de Belgique (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.geopunt.be)

Villaret J. 1729-1730, Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège ..., (geraadpleegd op 26/06/2017 via www.geopunt.be)

Lijst van figuren

Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© geopunt).....	6
Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© geopunt)	6
Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt en de grenzen van de archeologische zones (© geopunt)	7
Figuur 4: zicht op bestaande woning met voortuin en ruïne eenlagig huisje in gebruik als tuintje en opslagplaats.....	9
Figuur 5: binnenzicht huidige woning. Betonnen palen behoren tot het 20 ^{ste} eeuwse betonskelet.....	9
Figuur 6: werkruimten in achterste zone van benedenverdieping huis. Betonpijlers behoren tot het 20 ^{ste} eeuwse betonskelet.....	10
Figuur 7: de bestaande woning vanuit de tuin met verhard pad en achteraan ruïne eenlagig huis. Het opgaand metselwerk is 19 ^{de} of vroeg 20 ^{ste} eeuws met typische baksteen en gevelankers.....	10
Figuur 8: bestaande toestand volgens kadaster met hoogtemetingen vloerniveau en tuinniveau (© geopunt).....	11
Figuur 9: bestaande versus nieuwe toestand (© Frank Vandepitte).....	13
Figuur 10: inplantingszone riolering (© Frank Vandepitte)	14
Figuur 11: doorsnede van de geplande werken (© Frank Vandepitte).....	15
Figuur 12: projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen en de archeoregio's	19
Figuur 13: het projectgebied en hydrografie op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt)	20
Figuur 14: het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel	20
Figuur 15: het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)	22
Figuur 16: het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)	22
Figuur 17: de bodemtypenkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	23
Figuur 18: de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)	24
Figuur 19: de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)	24
Figuur 20: het projectgebied op het stadszicht uit 1534 (© STAM).....	25
Figuur 21: het projectgebied op de Deventerkaart, ca. 1559 (© Cartesius).....	26
Figuur 22: het projectgebied op de kaart van Horenbault, ca. 1619 (© Stadsarchief Gent) ..	26
Figuur 23: het projectgebied op de kaart van Villaret (1729-1730) (©Geopunt)	27
Figuur 24: het projectgebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (©Geopunt).....	27
Figuur 25: het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (©Geopunt).....	28
Figuur 26: het projectgebied het primitief kadaster (1828) (©Cartesius).....	29

Figuur 27: het projectgebied op de kadasterkaart van Gevaert en Van Impe (ca. 1900) (©Cartesius).....	29
Figuur 28: het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)	30
Figuur 29: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt).....	31
Figuur 30: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013-2015 (©Geopunt).....	31
Verschillende archeologische waarneming, al dan niet opgenomen in de CAI, lichten ons in over de archeologische waarden in de omgeving van het projectgebied. Het uitgevoerde onderzoek brengt voornamelijk informatie aan over de middeleeuwse en latere bewoning en activiteit in de Waterwijk, en de bijhorende evolutie van een natuurlijk naar een cultureel en stedelijk landschap.	32
In 2014 werd door BAAC Vlaanderen een onderzoek uitgevoerd in de Bibliotheekstraat. De zone betrof de achtererven van de huizen langs de Steendam (Van Remoorter et al. 2016). De resultaten van het onderzoek wezen op landwinning vanaf de 14 ^{de} eeuw met onder andere ook de vondst van twee ovens. Ook uit de vroegmoderne tijd kwamen verschillende muurresten aan het licht. Vanaf de 17 ^{de} tot 19 ^{de} eeuw waren er leerlooiers actief in de omgeving.....	32
Figuur 31: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens type onderzoek (©Geopunt).....	32
In hetzelfde jaar werd er door BAAC Vlaanderen gegraven aan de Minnemeers (ter hoogte van nummers 2-4). De opgraving toonde mooi de evolutie van de in oorsprong overstromingsgronden van de Leie. Vanaf de 13 ^{de} eeuw probeerde de mens geleidelijk aan de gronden droog te krijgen en in te nemen. Met wisselend succes. Activiteiten hier bestonden vooral uit artisanat, waaronder een kopergieterij. Verder werden de (minne)meersen langs de Leie gebruikt als stortplaats en bleekweiden (Van Remoorter et al. 2015).	32
Figuur 32: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens datering (©Geopunt).....	33
Figuur 33: boorpunten op huidig kadaster (©Geopunt).....	35
Figuur 34: Boring 1	36
Figuur 35: Boring 1	37
Figuur 36: actueel kadasterplan met aanduiding van de geplande verstoring (©Geopunt).....	39

Boorlijsten

Boor nr.	datum	type	boor	Ø	techniek	grid	x	y	z	Actuele GWT	Tijdelijke GWT	Permanente GWT	Bodem	Foto	kaart
B1	21/06/2017	controle boring	Edelman	7cm	manueel	/	194546.66612	105102.25422	7,50	/	/	/	OB	Figuur 34	Figuur 33
B2	21/06/2017	controle boring	Edelman	7cm	manueel	/	194543.32046	105099.68609	7,30	/	/	/	OB	Figuur 35	Figuur 33

Boor nr.	Horizont nr.	horizont	diepte -mvh	kleur	Text.	Nat vochtig / droog	Struct.	onder grens	boven grens	archeologie	interpretatie
B1	1	Ap	0-35	Homogeen, grijsbruin	zand	droog	kruimel	vaag	nvt	/	opgevoerde tuinlaag
B1	2	Ap	40-90	Homogeen beigebruin	zand	vochtig	kruimel	scherp	scherp	weinig mortel	opgevoerde tuinlaag
B1	3	Ap	90-120	Heterogeen, donkerbruin -geelbruin	zand	vochtig	kleverig	scherp	scherp	matig puin en mortel	ophoging/ nivellering 19 ^{de} eeuw
B1	4	Ap	120-	Heterogeen, grijsbruin-geelbruin	zand	vochtig	kleverig	nvt	scherp	veel puin en mortel	puinpakket
B2	1	Ap	0-35	Homogeen, grijsbruin	zand	droog	kruimel	scherp	nvt	/	opgevoerde tuinlaag
B2	2	Ap	35-90	Homogeen donkerbruin	zand	vochtig	kruimel	scherp	scherp	weinig puin en mortel	opgevoerde tuinlaag
B2	3	Ap	90-140	Heterogeen, donkerbruin -geelbruin	zand	vochtig	kleverig	scherp	scherp	matig puin en mortel	ophoging/ nivellering 19 ^{de} eeuw
B2	4	Ap	140-	Heterogeen, grijsbruin-geelbruin	zand	vochtig	kleverig	nvt	scherp	veel puin en mortel	puinpakket